

УДК: 614.4 : 616.9 – 036.25] : 355 (477)

ПРОТИЕПІДЕМІЧНИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВИХ МИРОТВОРЦІВ - НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ВІД ЕКЗОТИЧНИХ ОСОБЛИВО НЕБЕЗПЕЧНИХ ЗБУДНИКІВ

**Баркевич В.А.¹, Тверезовський М.В.², Могілевський Л.Я.³, Мінухін В.В.⁴,
Приходько В.М.⁵**

¹Військово-медичний департамент МО України, Київ

²27 санітарно-епідеміологічний загін (регіональний), Одеса

³ДУ „Український науково-дослідний протичумний інститут ім.І.І. Мечнікова”,
Одеса

⁴Харківський національний медичний університет, Харків

⁵67 санітарно-епідеміологічний загін (територіальний), Миколаїв

*Ключові слова: збудники особливо небезпечних інфекцій, миротворці,
протиепідемічний захист*

Постановка проблеми

Бурхливий розвиток економічних, політичних, культурних стосунків України, а також миротворчої діяльності її Збройних Сил, призводить до зростання двосторонніх міграційних процесів, в тому числі з країнами, на території яких існують ендемічні осередки особливо небезпечних для людини інфекційних хвороб [2]. Для попередження їх занесення на територію країни нагальною потребою є виконання вимог Правил санітарної охорони території України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України № 696 від 24 квітня 1999 року, та Міжнародних медико-санітарних правилах (2005 р.) [1, 3].

Актуальність теми дослідження

З часів набуття незалежності Збройні Сили України, як держави-члена Організації Об'єднаних Націй та Організації з безпеки і співробітництва в Європі, брали участь у міжнародній миротворчій діяльності більш ніж у 25 державах світу [5]. Окрім миротворчої діяльності підрозділи Збройних Сил України у 2009р. брали участь у 23 багатонаціональних навчаннях (на території України – в 11, поза її межами – в 12 військових навчаннях) [18].

Зазначене обумовлює необхідність проведення санітарно-карантинних заходів з метою попередження трансграничного занесення нових або знов виникаючих інфекційних та паразитарних захворювань на територію України під час ротації особового складу миротворчих підрозділів. Ефективність проведення цих заходів забезпечується системою медичного забезпечення та державного санітарно-епідеміологічного нагляду миротворчих контингентів Збройних Сил України, яка ґрунтується на вимогах міжнародних та вітчизняних нормативних документів [6].

Виклад основного матеріалу

Географія діяльності українських миротворців має широке коло. Головним чином, це країни Африканського, Європейського регіонів та Східного Середземномор'я [4, 7-12].

Африканський регіон є особливо епідемічно небезпечним з чуми, холери, жовтої гарячки, висококонтагіозних вірусних геморагічних гарячок (Ласа, Ебола, хвороба Марбурга), малярії, групи “дитячих” інфекцій, кишкових хвороб, туберкульозу, гельмінтозів, та інших [2, 13, 15-17].

Організація медичного забезпечен-

ня та державного санітарно-епідеміологічного нагляду миротворчих підрозділів ЗС України, підрозділів міжнародних навчань здійснюється відповідно наказу Міністра оборони України від 13.12.2004 року № 611 “Про затвердження Положення про організацію медичного забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України, які залучаються до участі в міжнародних операціях”. Даний наказ опрацьований в контексті Законів України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” (4004-12) і “Про захист населення від інфекційних хвороб” (1645-14) та постанови Кабінету Міністрів України від 24 квітня 1999 року № 696 “Про затвердження Правил санітарної охорони території України” та ММСП (2005 р.), [19-22].

У даній роботі проведено аналіз тієї частини протиепідемічного забезпечення, яка безпосередньо ґрунтується на вимогах Міжнародних медико-санітарних правил (2005 р.).

Організацію протиепідемічного забезпечення миротворчих підрозділів умовно можна розділити на декілька взаємопов'язаних етапів.

1 етап: підготовка підрозділів до ротації.

Відповідно до вимог Статті 23 та додатків 6, 7 ММСП (2005 р.) миротворці, які вибувають до держав Африканського регіону, не пізніше як за 10 діб отримують вакцинацію проти жовтої гарячки, яка засвідчується Міжнародним свідоцтвом про вакцинацію чи профілактику. Також починається проведення хіміопротекції проти малярії.

Другий етап – ротація підрозділів.

Даний етап можна умовно поділити на дві фази (А і В), які відбуваються майже одночасно, тому що виліт за кордон та повернення в Україну ротаційних контингентів проводиться на одному й тому ж транспортному засобі.

2А – етап – відправка миротворчого підрозділу за кордон. У цей період проводиться перевірка Свідоцтва про

вакцинацію чи профілактику (додаток 6 ММСП (2005 р.).

2В - етап – прибуття підрозділу із за кордону до України.

Обидва етапи мають за мету контроль виконання загальних санітарно-гігієнічних правил, які будуть забезпечувати попередження виникнення та міжнародного розповсюдження карантинних хвороб, відповідно до вимог Статті 23 ММСП (2005 р.).

3-й етап - безпосередньо прийом миротворчого підрозділу із-за кордону.

Це комплекс нормативно-визначених протиепідемічних заходів, який на етапі попередньої підготовки до зустрічі миротворців включає: формування позаштатного санітарно-карантинного пункту (далі - СКП), визначення та обладнання місця карантинізації (обсервації) осіб, які підпали ризику зараження, та військово-медичного закладу для госпіталізації інфекційних хворих або паразитозів малярії.

СКП формується за рахунок сил та засобів санітарно-епідеміологічних закладів державної санітарно-епідеміологічної служби і військово-медичних клінічних центрів регіонів Міністерства оборони України у складі лікаря-епідеміолога, лікаря-інфекціоніста, санітарного інструктора-дезінфектора. СКП забезпечується санітарним автомобілем. Зазначені посадові особи інструктуються та забезпечуються засобами індивідуального захисту.

Визначається порядок інформаційного забезпечення закладів і установ Міністерства оборони України та державної санітарно-епідеміологічної служби Міністерства охорони здоров'я України адміністративної території та щодо ходу ротації миротворчого контингенту.

Відповідно до статті 28 пункт 4 ММСП (2005 р.) за годину до прибуття в аеропорт командир літака інформує орган контролю польотів аеропорту про наявність або відсутність на борту хворих, зосереджуючи увагу на виявленні хворих з симптомами інфекційних хвороб. Ос-

танній доводить зазначену інформацію до керівництва СКП аеропорту, за результатом чого приймається рішення щодо порядку прийому борту та надання йому вільної практики. Після приземлення літака санітарний лікар СКП аеропорту отримує та знайомиться з медико-санітарною частиною Генеральної декларації літака, а також опитує військовослужбовців-миротворців, і при відповідності заявленого та реального медико-санітарного стану на борту санітарний лікар СКП надає дозвіл щодо виходу миротворців для подальшого опрацювання питання перетинання державного кордону.

У випадку знаходження на літаку хворого, підозрілого на захворювання, встановлюється діагноз захворювання, визначається коло осіб, які підпали ризику зараження, для подальшого проведення ізоляції, госпіталізації даних осіб та проведення заключної дезінфекції корабля.

4-ий етап – карантинізації (обсервація). Особовий склад миротворчого контингенту, який прибув в Україну, піддається режимно-обмежувальним заходам – карантинізації (обсервації) (Частина I ММСП (2005 р.). Обсервація організується та проводиться відповідно до вимог санітарного законодавства України [20, 21]. Термін обсервації визначається на один максимальний інкубаційний період актуальної інфекції країни перебування, і для миротворчих підрозділів, які

виконували завдання на території Африканського контингенту, складає сім діб. За час обсервації особовому складові проводиться поглиблене медичне обстеження з лабораторними та бактеріологічними дослідженнями. У випадку встановлення клінічних ознак захворювання чи виявлення бактеріо- або паразитозів дані особи госпіталізуються до військово-медичного закладу для лікування, а в підрозділі проводиться комплекс протиепідемічних заходів.

Ефективність організації протиепідемічних заходів миротворчих підрозділів може оцінюватися кількістю особового складу, який ізолюваний під час перетинання кордону (за результатами клінічних ознак) та під час проведення поглибленого медичного обстеження. Результати зазначеної діяльності наведені в таблиці.

З даної таблиці видно, що за проаналізований термін за результатами клінічних ознак було ізолювано 5 військовослужбовців. Серед яких в 3-х випадках (0,15%) було встановлено гострі респіраторні вірусні інфекції та 2-х (0,09%) — захворювання на малярію. Під час поглибленого медичного обстеження, тобто під час обсервації особового складу, за зазначений період було виявлено 571 випадок (27,01 ± 3,45) % паразитозів різних форм малярії, що забезпечило їх своєчасну ізоляцію та госпіталізацію.

У жодній із ротацій миротворчих підрозділів ЗС України ні за клінічними проявами ні за даними лабораторних досліджень не було встановлено діагнозу холери, що свідчить про належний рівень організації та виконання протиепідемічних заходів в пункті дислокації миротворчого підрозділу.

Після завер-

Ефективність медико-санітарних заходів під час ротації миротворчих підрозділів за період з 2004 по 2009 роки

Роки ротацій	Кількість миротворців	Виявлено захворювань з гострим перебігом					Виявлено бактеріо-паразитозів			
		ГРВІ		малярія		холера	холера		малярія	
		n	P% ± m _p	n	P% ± m _p	n	n	n	P% ± m _p	
2004	506	1	0,2 ± 6,66	0	0	0	0	40	7,91 ± 1,28	
2005	440	0	0	0	0	0	0	46	10,45 ± 1,64	
2006	302	0	0	0	0	0	0	84	27,81 ± 3,52	
2007	282	1	0,35 ± 11,62	0	0	0	0	122	42,81 ± 4,29	
2008	285	0	0	1	0,35 ± 17,44	0	0	80	26,76 ± 3,43	
2009 - 2010	299	1	0,33 ± 10,96	1	0,33 ± 16,44	0	0	199	9,41 ± 1,49	
Всього	2114	3	0,15 ± 4,99	2	0,09 ± 4,5	0	0	571	27,01 ± 3,45	

шення обсервації особового складу в жодному з випадків не зафіксовано віддаленої госпіталізації миротворців з ознаками ендемічного інфекційного захворювання, актуального для держави перебування, що також свідчить про ефективність медико-санітарних заходів під час ротації підрозділів.

Висновок

1. Зазначена система протиепідемічного (профілактичного) забезпечення миротворчих підрозділів в підготовчий період та безпосередньо під час ротацій організована та здійснюється відповідно до Міжнародних медико-санітарних правил (2005 р.).
2. Організація профілактичних медико-санітарних заходів забезпечує епідемічну надійність захисту території України щодо попередження занесення ендемічних інфекцій, що в повному обсязі відповідає меті вимог ММСП (2005 р.).
3. Потребує подальшого вдосконалення організація системи профілактики малярії в пунктах виконання місій миротворчих підрозділів.

Література

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. Міжнародні медико-санітарні правила (ММСП) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.who.int/ihr/ru>.
2. Бобильова О. О. Шляхи удосконалення системи санітарної охорони території України від заносу та розповсюдження особливо небезпечних інфекційних захворювань / О. О. Бобильова, Л. М. Мухарська // Совершенствование мероприятий по санитарной охране территории в пунктах пропуска через государственную границу : материалы Междунар. семинара и совместного учения государств – участников СНГ по особо опасным инфекциям, 23-25 мая, 2001 года, г. Ильичевск. – Одесса : Аспект, 2002. – 236 с.
3. Всесвітня організація охорони здоро-

в'я. Міжнародні медико-санітарні правила (ММСП) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.who.int/features/qa/39/ru/index>.

4. Пацьох О. С. Участь України в миротворчій діяльності Організації Об'єднаних Націй / О. С. Пацьох, Т. І. Раєвіч / Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. – 2008. – № 6. – С. 41–45.
5. Біркович Р. І. Україна в контексті миротворчої діяльності ООН / Р. І. Біркович // Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. ін. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2006. – Вип. 58. – Ч. 2. – С. 182–187.
6. Пономаренко Н. О. Особливості впливу професійних факторів та умов життєдіяльності на організм військовослужбовців миротворчих підрозділів : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. мед. наук : 14.02.01 / Н. О. Пономаренко. – К., 2005. – 20 с.
7. Пріліпа О. І. Україна в контексті миротворчих операцій ООН / О. І. Пріліпа // Науковий вісник Дипломатичної академії України при Міністерстві закордонних справ України. – К., 2003. – Вип. 8. – С. 181–192.
8. Про участь України в миротворчих операціях : Закон України від 23 квітня 1999 р. // Урядовий кур'єр. – 1999. – № 15. – С. 3.
9. Миротворчі кроки України : (Україна робить свій внесок у всі миротворчі операції ООН, які почалися або були істотно розширені в 2000 р.) // Урядовий кур'єр. – 2000. – 20 жовт. – С. 3.
10. У Збройних Силах України відзначається професійне свято - День Об'єднаного оперативного командування Збройних Сил України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=ua&part=news&sub=read&id=17369>.
11. Дев'ятярова В. І. Участь України в

- миротворчій діяльності ООН / В. І. Дев'ятіярова // Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. ін. / Київ. нац. ун-т. ім. Т. Шевченка. – К., 2006. – Вип. 58. – Ч.1. – С. 6–8.
12. Коппель О. І. Миротворча діяльність ООН : аналіз теоретичних поглядів західної політики / О. І. Коппель, О. І. Пархомчук // Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. ін. / Київ. нац. ун-т. ім. Т. Шевченка. – К., 2006. – Вип. 58. – Ч. 2. – С. 97–100.
 13. Миротворець [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mirotvorec.net/main/130-mid-xochet-rasshirit-mirotvorcheskuyu-deyatelnost.html>.
 15. У 2010 році за участю підрозділів Збройних Сил України заплановано провести 21 міжнародне навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=ua&part=news&sub=read&id=17587>
 16. Всесвітня організація охорони здоров'я. Лихоманка Ласа [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs179/ru/>
 17. Всесвітня організація охорони здоров'я. Жовта лихоманка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs100/ru/index.html>.
 18. Участь Збройних Сил України у міжнародних військових навчаннях [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (http://www.mil.gov.ua/index.php?part=multinational_exercise&lang=ua)
 19. Про затвердження Положення про організацію медичного забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України, які залучаються до участі в міжнародних операціях [Електронний ресурс] : Наказ Міністра оборони України № 611 від 13.12.2004. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0001-05>
 20. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення [Електронний ресурс] : Закон України № 4004-XII від 24.02.1994. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=4004-12>
 21. Про захист населення від інфекційних хвороб [Електронний ресурс] : Закон України №1645-III від 06.04.2000. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1645-14>
 22. Про затвердження Правил санітарної охорони території України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 квітня 1999 року № 696. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=696-99-%EF>

Резюме

ПРОТИВОЭПИДЕМИЧЕСКАЯ ЗАЩИТА ВОЕННЫХ МИРОТВОРЦЕВ - НЕОТЪЕМЛЕМАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ СИСТЕМЫ ЗАЩИТЫ ТЕРРИТОРИИ УКРАИНЫ ОТ ЭКЗОТИЧЕСКИХ ОСОБО ОПАСНЫХ ВОЗБУДИТЕЛЕЙ

*Баркевич В.А., Тверезовский М.В.,
Магилевский Л.Я., Минухин В.В.,
Приходько В.М.*

Международная безопасность здоровья того или иного государства является одним из важнейших заданий в общественном здравоохранении. Развитие разнообразных международных отношений, а также миротворческая деятельность повышают возможность занесения особо опасных инфекций - чумы, холеры, желтой лихорадки, в том числе высококонтагиозных вирусных геморрагических лихорадок (Ласса, Эбола, болезнь Марбурга), малярии. С целью предупреждения занесения особо опасных инфекционных болезней выполнение требований международных документов медико-санитарной направленности является важным заданием.

Имеющаяся система медицинского обеспечения и государственного санитарно-эпидемиологического обеспече-

ния миротворческих контингентов в Вооруженных Силах Украины позволяет эффективно решать вопрос государственного санитарно-эпидемиологического надзора. Миротворческая деятельность украинских военнослужащих осуществляется в странах Африканского, Европейского регионов и Восточного Средиземноморья.

Противоэпидемическое обеспечение миротворческих контингентов основывается на требованиях Международных медико-санитарных правил (2005 г.) и имеет несколько взаимосвязанных этапов — подготовку подразделений к ротации, непосредственно ротация (отправка и прием миротворческого подразделения), прием личного состава во время пересечения государственной границы, и последний 4-й этап - непосредственно работа с личным составом, который прибыл на территорию Украины, то есть его обсервация. По результатам обсервации личного состава, за проанализированный период, было выявлено и изолировано $(27,01 \pm 3,45)\%$ паразитоносителей разных форм малярии. Данная система противоэпидемического обеспечения миротворческих подразделений организована в соответствии с Международными медико-санитарными правилами (2005 г.) и обеспечивает защиту территории Украины от возможного занесения особо опасных и других карантинных инфекций.

Ключевые слова: возбудители особо опасных инфекций, миротворцы, противоэпидемическая защита

Summary

THE ANTI-EPIDEMIC PROTECTION OF MILITARY PEACEMAKERS IS THE INTEGRAL COMPONENT OF THE SYSTEM OF THE UKRAINIAN TERRITORY PROTECTION FROM EXOTIC DANGEROUS ACTIVATORS

Barkevych V.A., Tverezovskyi M.V., Mohilevsky L.Y., Minukhin V.V., Prykhodko V.M.

The international health protection of a state is one of the major tasks for public health services. The development of various

international relationships and the peace-making activity as well, raise the opportunity of extremely dangerous infections entering - plague, cholera, yellow fever, including highly contagious virus of hemorrhagic fevers (Lassa, Ebola, illness of Marburg), malaria. For the purpose of dangerous infectious diseases entering prevention, the very important task is the performance of international sanitary medical documents requirements.

The available system of medical maintenance and the state sanitary-and-epidemiologic maintenance of peacemaking contingents in the Armed Forces of Ukraine allows solving effectively the question of the state sanitary-and-epidemiologic supervision. The peacemaking activity of the Ukrainian servicemen is carried out in African and European countries, and in the East Mediterranean region.

The anti epidemic ensuring of peacemaking contingents is based on the requirements of the International sanitary medical rules (2005), and has some interconnected stages: the preparation of units for the rotation, the rotation itself (sending and reception of a peacemaking unit), the reception of the personnel during the frontier crossing, and the last 4-th stage – the direct work with the personnel arrived in Ukraine, that is its observation.

According to the results of the personnel observation during the analyzed period, it has been revealed and isolated $(27,01 \pm 3,45)\%$ of different malaria forms parasites carriers. The given system of the anti epidemic ensuring of the peacemaking units is organized according to the International sanitary medical rules (2005) and provides the protection of the territory of Ukraine against possible entering of especially dangerous and other quarantine infections.

Keywords: excitors of especially dangerous infections, peacemakers, disease defence

*Впервые поступила в редакцию 22.08.2010 г.
Рекомендована к печати на заседании редакционной коллегии после рецензирования*